

Sähkömarkkinat yhdentymässä kovaa vauhtia

Heinäkuun alussa sähkömarkkinat avautuvat pienasiakkaille koko EU-alueella. Kotitaloudetkin voivat nyt kilpailuttaa sähkön hankintansa, tosin toistaiseksi vain kansallisella tasolla. Pohjoismaissa pienasiakkaiden markkinat ovat kansalliselle tasolla toimineet jo kymmenisen vuotta. Nyt valmistellaan loppuasiakasmarkkinoiden kehittämistä pohjoismaiseksi siten, että esimerkiksi suomalainen kuluttaja voisi ostaa sähkönsä norjalaiselta sähkömyyjältä – tai päinvastoin. Yhteiseurooppalaisten markkinoiden synty on kaukainen asia.

Sähkön pohjoismaiset tukkumarkkinat ovat olleet toimivaa todellisuutta jo pitkään. Pohjoismaisia sähkömarkkinoita on yleisesti pidetty Euroopan, ja ehkä jopa maailmankin tasolla, parhaiten toimivina.

Valmiit pohjoismaisetkaan markkinat eivät tuki vielä ole. Esimerkiksi eri alueiden ja maiden välistä sähkön siirtoa ajoittain rajoittavia pullonkauloja tulisi vähentää. Sähköpörssin toiminnan läpinäkyvyyttä ja tätä kautta myös uskottavuutta pitäisi myös edelleen kehittää ja kaikissa Pohjoismaissa pitäisi pystyä luomaan toimintaympäristö, joka mahdollistaa riittävien investointien tekemisen sekä tuotantoon että sähkön siirtoon ja jakeluun tarvittaviin verkkoihin. Suomalaiset ovat olleet aktiivisia näissä kysymyksissä.

Vaikka loppuasiakasmarkkinoiden kehittyminen yhteispohjoismaiseksi ja myöhemmin ehkä vielä yhteiseurooppalaiseksi on vielä alkutekijöissään, on yhdentymiskehitys sähkön tukkumarkkinoilla lähtenyt viime aikoina yllättävänkin kovaan vauhtiin.

Sähkömarkkinat ovat nyt laajenemassa pohjoismaisista pohjoiseurooppalaiseksi. Useat erilliset kehityskulut vaikuttavat tähän. Norjasta Alankomaihin valmistuu loppuvuonna uusi 700 megawatin yhteys. Pohjan ja Saksan markkinat yhdistetään käyttämällä Tanskan ja Saksan välillä jo nyt olevia siirtoyhteyksiä entistä markkinaehtoisemmin. Yhdistämisestä sovittiin kantaverkkoyhtiöiden ja sähköpörssien välillä alustavasti viime syksynä. Myös Ruotsin ja Saksan välinen omistajiansa käytössä toistaiseksi ollut ns. Baltic Cable voi liittyä tähän menettelyyn.

Sähkömarkkinoiden yhdentymiskehitys jatkuu tästä eteenpäinkin ja voidaan arvioida, että Saksan ja Ranskan sekä Benelux-maiden markkinat yhdistyvät parin vuoden sisällä. Pohjoismaista ja läntisestä Keski-Euroopasta koostuva yhtenäinen markkina-alue olisi sähkömäärältään jo 1 300 terawattituntia vuodessa, eli yli kolminkertainen pohjoismaisiin markkinoihin verrattuna.

EU:n energiapakettia koskevassa julkisessa keskustelussa ilmastokysymykset ovat nousseet vahvasti näkyville ja markkinoiden kehittäminen on jäänyt vähemmälle huomiolle. Silti sähkömarkkinoiden edistämisenkin on keskeisesti mukana paketissa. Nyt näyttäisi, että keskeiset suuntaviivat EU-

markkinoiden kehittämisessä saadaan pohjoismaisten markkinoiden kokemuksista.

Pohjoismaisella tasolla markkinoiden kehittäminen näkyy konkreettisesti pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden päättämässä siirtoverkon investointiohjelmassa, johon kuuluu viisi kohdetta. Ohjelman kokonaiskustannukset ovat noin miljardi euroa. Vuosina 2009-2013 toteutettava investointiohjelma vahvistaa merkittävästi siirtoyhteyksiä ja vähentää olennaisesti erillisten hinta-alueiden syntymistä.

Viime vuonna Suomi oli omana hinta-alueenaan 7 prosenttia ajasta, investointien jälkeen osuus supistuu arvioiden mukaan vain 2 prosenttiin kokonaisajasta. Kaikki Pohjoismaat olivat vuonna 2006 samana hinta-alueena, eli koko Pohjolassa oli sama pörssihinta 33 prosenttia ajasta. Investointien jälkeen arvio on, että pörssihinta on yhtenäinen jo 75 prosenttia ajasta.

EU:ssa on meneillään laaja kehitysprosessi sähkön erillisten markkina-alueiden yhdistämiseksi ja markkinoiden läpinäkyvyyden parantamiseksi. Markkinoilta raivataan nyt niitä esteitä, jotka on nähty mahdollisiksi uhiksi markkinoiden toimivuudelle. Esimerkiksi joissain pohjoismaisissa selvityksissä esitettyjen pelkojen, että kansallisen tason markkinoiden keskittyminen saattaisi olla uhkana kilpailun toimivuudelle, pitäisi nyt olennaisesti hälvetä.

Sähkön hintataso Keski-Euroopassa on ollut perinteisesti korkeampi kuin Pohjoismaissa. Tosin jo viime vuonna Pohjoismailla ja Saksalla oli täysin sama hintataso noin 17 prosenttia koko ajasta. Hintatasot yhdentyvät markkinoiden yhdistyessä.

Pidemmän aikavälin hintavaikutuksia arvioitaessa on huomioitava, että samankaltaisesti kilpailu Keski-Euroopassa kehittyi – etenkin EU:n paineesta – ja että Pohjoismaissa sähkön käytön kasvaessa vesivoiman suhteellinen merkitys joka tapauksessa vähenee. Hinnanmääräyjänä markkinoilla olisi pohjoismaisellakin tasolla entistä enemmän samantyyppinen tuotantokapasiteetti kuin Keski-Euroopassa. Esimerkiksi saksalaisen kotitalouden maksamaan korkeaan sähkön hintaan sisältyy huomattava määrä erilaisia veronluontoisia maksuja ja vain pieni osa loppuasiakkaan hintaerosta johtuu tukkumarkkinoiden hinnoista, joiden yhdentymisestä nyt puhutaan.

Sähkömarkkinoiden kehittyessä ja yhentyessä kokonaistehokkuus EU-tasolla paranee. Markkinoiden yhentyminen tasanee meillä erityisesti vesitilanteen vaihteluista johtuneita hintavaihteluita. Toisaalta voidaan myös olettaa, että viime vuosina pienentynyt hintaero yö- ja päiväsiähkön välillä saattaa taas kasvaa. Vesivoiman suhteellinen merkitys pienenee ja näiltä osin palataan lähemmäs samantyyppistä hinnanmääräytymistä, kuin Suomessa oli ennen pohjoismaisten markkinoiden yhentymistä.

Sisko Vuorenmaa

**JUHA
NAUKKARINEN**

toimitusjohtaja

Energiateollisuus ry